

ex illis emunt. Et similiter pauperes non solent portare ex distantibus locis, ubi solent vectigalia exigi, sed divites frequentius hæc portari sibi faciunt ad proprium usum; unde ex vi paupertatis non video quomodo hinc sequatur illa improportio. Quod si contingat pauperem habere plures filios, et ideo plura emere, illud est accidentarium, quod in re morali considerari non potest. Præsertim quia etiam divites possunt filiis abundare, et ita quoad hoc est æqualitas, et aliunde pluribus et pretiosioribus rebus uti solent ad eorum sustentationem, et præterea regulariter divites habent majorem familiam servorum et famularum, quam alunt, præter expensas equorum, etc., et ita plura emunt ad suum usum et consequenter plus solvunt ex tali tributo.

7. Et hic discursus, licet in vectigalibus seu portoriis sit evidentior, propter illam considerationem quod pauperes raro deferunt ex locis remotis res propter suum usum, absque adminiculo negotiationis, nihilominus etiam procedit de tributo imposito propter exemptionem aut venditionem in rebus necessariis ad victum et vestitum, quia etiam ex his rebus plures emunt divites, per se ac moraliter materiam expendendo. Nam contingit quidem diviti, licet plura consumat, pauciora emere, quia vel ex fructibus suarum possessionum multa colligit, et alia domi alit, vel sua industria comparat; licet hoc autem ita sit, hoc totum est accidentarium, et in re morali impossibile est infallibilem regulam constituere quæ non sæpe deficiat. Quod si fortasse Cajetanus et alii velint eo ipso esse formam tributi injustam, quod pro asportatione aut emptione ejusdem rei ad usum necessariæ, æquale tributum pauperi et diviti imponitur, immerito id asserunt; alioqui etiam esset injusta forma tributi impositi pro rebus causa negotiationis allatis, quia æquale tributum ponitur pauperi negotianti pro vita sustentanda, et mercatori diviti, in eadem materia et cæteris paribus. Imo et decimarum distributio esset injusta, quia eadem quota pro pauperibus et divitibus ponitur. In his ergo rebus non potest semper tam exacta distributio fieri, præsertim quia hæc improportio potest compensari aliunde, scilicet, quia divites plura et pretiosiora consumunt et transvehunt.

8. *Conditio tributi, ut cum proportione distribuatur quantitas oneris juxta vires cujusque, intelligenda moraliter.*—Quapropter dicendum est imprimis conditionem illam ex parte formæ tributi, scilicet, ut cum proportione dis-

tribuatur quantitas oneris, juxta vires facultatis uniuscujusque, moraliter accipiendam esse, quantum videlicet suaviter possit servari, et haberi ratio illius proportionis sine vexatione populorum, et sine magna difficultate principum. Unde, si hæc diligentia adhibeatur, nihil obstat quod aliqua improportio sequatur, quia illa est moraliter inevitabilis, et non est intenta, nec censetur volita, sed permessa, sicut videmus in decimis ecclesiasticis, quod uniformiter imperantur, etiamsi per accidens contingat aliquos pauperes nimium onerari. Deinde dicimus conditionem aliam ex parte materiæ sumptam, scilicet, ut tributa hæc non imponantur in rebus quæ ad usum proprium portantur, emuntur, aut venduntur, non esse simpliciter ac per se necessariam ad justitiam tributi, quia nec involvit intrinsece inæqualitatem in forma tributi, ut ostensum est, nec per accidentales eventus fit injusta, ut etiam est declaratum, nec etiam propter leges est iniqua, nisi ubi lex illa obligaverit in terris nunc subditis imperatori. Solum ergo necesse est observare ut sit justa causa imponendi talia tributa, quia nimirum alia non sufficiunt, et publica necessitas urget, et alia ratio commodior illi succurrendi non suppetit. In quo etiam tenebitur princeps moralem diligentiam adhibere, ut modum magis æquum et subditis magis proportionatum ac suaviorem eligat, qua diligentia præmissa secure potest eligere modum hunc, si probabiliter credit esse aptiorem. Accedit quod nemo dubitet esse justa vectigalia quæ imponuntur pro oneribus seu rebus quæ gratia negotiationis asportantur; at hæc tandem redundat in onus eminentium: nam mercatores ob eam causam carius illas vendunt, et ita in re non videtur esse magna differentia inter hæc tributa, quantum est ex parte oneris quod in pauperes redundat, quia non redundat in illos ut pauperes sunt, sed ut eminentes sunt, etiamsi illas ad suos usus a mercatoribus emant.

9. *Optimum consilium.*—Quapropter non existimo civilem legem prohibuisse illam vectigalium materiam, quia sit onerosa pauperibus, sed quia videtur asperum et durum gravare homines in his rebus quibus quotidie nutriuntur et indigent, et similiter visum est grave, difficilem ac onerosam reddere asportationem rerum ad proprium usum pertinentium. Sed hæc difficultas non facit rem esse per se malam, et superari potest ex aliis commoditatibus, vel necessitatibus, occurrentibus, propter quas potest aliud statui ab habente potestatem

supremam, quæ non subditur illi legi. Nihilominus tamen, propter rationem et fundamentum illius legis, et quia hæc tributa male audiunt et odiosa sunt communitati pauperum, recte facient principes illa excusando quoad fieri possit. Multoque congruentius esset, in rebus quæ ad usum non necessarios, sed ad delicias, vel nimium ornatum, vel curiositatem deferuntur, similia onera et graviora imponere, dum tamen illa sufficiant ad indigentiam, justamve necessitatem regni aut principis sublevandam.

10. Unde infero hæc vectigalia et pedagia, si generalia sint et propria tributa, juste exigi non solum ab incolis, sed etiam ab extraneis peregrinantibus in tali regno. Sicut vectigalia mercium solvantur a mercatoribus etiam extraneis; tum quia hoc consuetudine servatur in omnibus regnis, quia fortasse non poterat commode fieri personarum distinctio, et quia alias occasio fraudibus daretur, et ita fit virtualis compensatio, veluti quodam jure gentium introducta; tum etiam quia extranei multa commoda recipiunt a principe illius regni in quo versantur, scilicet viarum securitatem, et expeditionem, et pacis conservationem, et administrationem justitiæ; tum denique quia, dum ibi degunt, sunt aliquo modo subditi, quatenus tenentur illius regni legibus parere. Illa ergo exceptio quam aliqui ex allegatis doctoribus addunt, necessaria non est. Dixi autem, si tributa sint propria et generalia; nam si sint particulares impositiones civitatum ad propria commoda particularia introductæ, magis ex quadam civium conventionione et voluntate, ac pacto tacito vel expresso, tunc non obligabuntur externi, et in hoc casu videntur loqui citati auctores. Non video tamen cur specialiter hoc doceant de vectigalibus positus in rebus ordinatis ad proprium usum, cum eadem sit ratio de omnibus, si servetur proportio: ratio autem est, quia illi non consenserunt in illo pacto et conventionione, nec commoditas intenta in eos redundat; nam si redundaret, et ex consensu principis impositio generaliter fieret, tum jam induceret rationem tributi suo modo generalis.

CAPUT XVII.

UTRUM ALIQUA ALIA CONDITIO, PRÆPERTIM SUBDITORUM CONSENSUS, AD JUSTITIAM TRIBUTI REQUIRATUR.

1. Pars negans satis videtur ex dictis concludi; ex illis enim colligi possunt tres condi-

tiones tributorum, scilicet, legitima potestas, justa causa, ac debita proportio, quæ plane videntur sufficientes ad justitiam tributi, et ita illas tantum ponunt Castro et Medina. Et probatur: nam aliæ, vel necessariæ non sunt, vel non nisi quatenus in his continentur, ut dictum est de usu et materia. Idemque est de personis quibus imponitur tributum; debent enim esse subjectæ principi secundum eam potestatem qua tributum imponit. Hæc enim conditio vera est, sed includitur in prima de principe habente potestatem: nam superior et subditus correlativa sunt, et ideo eo ipso quod requiritur potestas principis, manifestum est non extendi nisi ad subditos; ubi statim offerbatur occasio explicandi quomodo ecclesiastica personæ exemptæ sint a tributis principum secularium, sed hoc alio loco ex professo tractatum est, et ad præsentem non spectat. Quomodo item privilegia exemptionum in hac materia dari possint personis laicis, vel semel data servanda sint, alterius etiam est considerationis.

2. Non omittam tamen advertere excogitam esse a quibusdam conditionem aliam ut simpliciter necessariam ad justitiam tributi, nimirum, ut cum consilio et consensu regni imponatur. Putant enim principem etiam supremum non posse nova tributa imponere in regno suo sine consensu regni. Fundanturque in quadam lege Hispaniæ, quæ hodie habetur in l. 6 novæ Recopil., tit. 6, l. 1, ubi statuitur ut in Hispania rex non possit novum imponere tributum, nisi prius convocato regno per procuratores, et illis consentientibus et acceptantibus tributum. Volunt autem hanc legem non tam constituere novum jus positivum, quam declarare jus gentium seu naturale, et dare modum et formam qua illud servetur; tum quia non est verisimile reges Hispaniæ tam liberaliter voluisse cedere juri suo, vel ligare, ac diminuire potestatem suam, si antea ex vi regiæ potestatis omnino liberam illam haberent; tum etiam quia, nisi hæc potestas ita sit restricta in regibus, facile verget vel in tyrannidem, vel certe in notabile incommodum, vel gravamen regnorum. Quia principes valde propensi sunt ad imponendas subditis hujusmodi exactiones, semperque causantur antiqua tributa sibi non sufficere ad suos eximios sumptus, sive illi necessarii sint, sive superflui: unde si sua sola potestate tributa possent imponere sine consensu regni, plus justo vel certe nimium populos gravarent. Accedit regula juris: *Quod omnes tangit, debet ab omni-*

bus approbati, cap. 29 de Regul. jur., in 6, quæ regula est valde consentanea juri naturali; ergo maxime debet servari in re tam ardua quam est tributorum impositio.

3. *Non esse opus ad tributum consensum regni, nisi ex benignitate regis.* — Hanc vero sententiam sic explicatam non inveno in jure communi, canonico, vel civili, neque in auctoribus antiquis, et ideo non censeo hanc conditionem esse necessariam ex vi juris naturalis aut gentium, neque etiam ex jure communi; imo neque ex jure antiquo Hispaniæ. Probo singulas partes, et primo de jure naturali videtur per se evidens, quia constitutio regnorum et potestas regum non est immediate de jure naturali, sed mediante concessione populorum, ut supra ostensum est; ergo amplitudo vel restrictio potestatis circa ea quæ per se mala vel injusta non sunt, non potest esse de jure naturali, sed pendet ex arbitrio hominum, et ex antiqua conventionione, vel pacto inter regem et regnum. At vero potestatem ad imponendum tributum intra limites justitiæ absolute residere in solo principe non est intrinsece malum, nec contra bonos mores; vel e converso quod requiratur consensus populi, non est per se necessarium ad justitiam et æquitatem: ergo neque illud prius est contra jus naturale, neque hoc posterius est de ejusdem juris præcepto. Neque sufficit dicere hoc esse magis conveniens populis et regnis; tum quia ex majori convenientia non potest colligi necessitas præcepti; tum etiam quia illud non est certum, quia, si conjecturis et congruentiis utendum est, possunt facile pro utraque parte afferri.

4. Nam constat ex supra dictis monarchiam posse utroque modo constitui, scilicet, vel ita ut princeps in condendis legibus pendeat a consensu populi seu senatus, tanquam ab habentibus suffragium definitivum, vel ita ut potestas simpliciter sit in solo principe, licet uti debeat suorum consilio. Et hunc posteriorem modum diximus esse magis consentaneum monarchico regimini, et magis usitatum, satisonum prudentiæ et justitiæ, et convenienti regimini et obedientiæ subditorum. Si ergo hæc potestas est data solis regibus in aliis legibus ferendis, etiamsi gravissimæ sint, cur non poterit esse etiam in legibus tributorum, vel cur hoc repugnabit juri naturali? Item princeps supremus ad inducendum bellum non indiget consensu populi, neque ad reficiendos pontes, vias, castra, mœnia, etc.; cur ergo ex natura rei erit illi necessaria populorum ac-

ceptio in tributorum impositione, cum propter has causas præcipue fieri soleat? Denique monarchia integra et perfecta non est contra jus naturale, ut per se notum est; sed non est perfecta et integra monarchia, nisi habeat potestatem plenam ad imperanda tributa justa; tum quia quantum pendet in hoc a consensu regni, tantum deficit a perfecta monarchia; tum etiam quia, si in hoc pendet illo modo, consequens est ut etiam pendeat in omnibus aliis quæ sine tributis fieri non possunt; ergo monarchia cum tali potestate non potest esse contra jus naturæ, ac subinde neque illa conditio seu dependentia potest esse ex dictamine necessario juris naturæ.

5. Atque hæc rationes idem convincunt de jure gentium. Eo vel maxime quod creatio regum et potestas eorum non est de jure gentium, sed est potius de jure civili, vel naturali (ut sic dicam) uniuscujusque regni vel provinciæ. Unde, licet in communi dici possit de jure gentium divisio regnorum, civitatum, et magistratum, aut regiminum; modus tamen constituendi regimen vel per plures aut pauciores, vel per unum cum tanta vel majori potestate, et cum his vel illis conditionibus, non est de jure gentium, sed ex proprio jure singularum communitatum, et a principio fuit aut ex pacto voluntario, aut ex justo bello, vel consuetudine introductus; ergo non potest hæc necessitas fundari in jure gentium. Multo autem minus potest fundari in jure positivo communi: nam (ut vidimus) in jure canonico hæc potestas conceditur simpliciter imperatoribus, ac regibus, et principibus supremis, qui illis æquiparantur, et nulla limitatio additur; neque postulatur regni consensus. Eodemque modo loquitur jus civile, ut etiam citavimus; ergo illa conditio non solum non potest fundari in jure communi, verum etiam illi repugnat, dum simpliciter loquitur: nam limitandum non est sine alio jure, vel ratione cogente. Et ita doctores interpretantes illa jura absolute dicunt esse in principe hanc potestatem, nulla facta mentione consensus populi, ut patet ex Innoc. in d. c. *Quod super his*, et ibidem Panorm., et in dicto cap. *Innovamus*, Bartol. et aliis in dicta l. *Vectigalia*, et in l. 1 et 2, c. Nova vectigal., etc., Bart. etiam in l. unic., ff. ad l. Juliam de Ambitu.

6. *Jus Hispaniæ.*—Tandem neque ex antiquo jure Hispaniæ talis dependentia regis a regno, seu necessitas talis conditionis ad justitiam vel valorem tributis colligi potest. Nam in l. 2, tit. 1, p. 2, prius dicitur absolute im-

CAPUT XVIII.

UTRUM LEGES TRIBUTORUM OBLIGENT IN CONSCIENTIA AD ILLORUM SOLUTIONEM, ETIAMS I NON PETANTUR.

peratorem habere supremam potestatem et absolutam imponendi justa tributa, et postea subditur hanc potestatem in his regnis translata esse in regem. Similiter in l. 9, tit. 8, p. 5, hæc potestas soli regi tribuitur, idemque supponitur in l. 5, tit. 10, p. 7. Relinquitur ergo concursus regni, seu populi consensus per se, vel per procuratores suos, non esse conditionem necessariam ad justitiam tributis. Imo etiam sequitur justitiam tributis esse priorem, ex natura rei, tali consensu populi, ideoque supremum principem sua potestate posse imponere tributum justum, lege lata, et consequenter posse obligare populum ad consentiendum, et acceptandum tributum, modo explicando in capite sequenti. Alias tributum non posset imperari per modum præcepti et legis, nisi prius acceptaretur a subditis per modum novi pacti et donationis, quod non potest esse verum ex natura rei, cum tributum pertineat ad obligationem justitiæ, non in nova et liberali donatione fundatam, sed in naturali jure, quo tenemur dare laboranti mercedem, et gubernanti subsidium ad onera muneris sui sustentanda.

7. Lex ergo illa et consuetudo Hispaniæ requirendi consensus regni quando tributa imponenda sunt, specialis institutio regum fuit, ex illorum benignitate, non ex necessitate justitiæ concessa, ante ducentos annos, vel circiter. Et ideo non est extendenda ad omnia regna, sed in unoquoque servanda erit sua lex, vel consuetudo, et ubi nulla specialis determinatio fuerit, servanda est æqualitas justitiæ naturalis. Illa vero Hispaniæ institutio in hoc fundata videtur, quod eo tempore in quo illa stabilita est, jam erant in Hispania imposita multa tributa, quæ ad onera regni sustentanda videbantur sufficere, et ideo ne novis oneribus gravaretur populus sine magna et publica causa, et ut majori ac suaviori providentia id fieret, quando fieri oporteret, ideo rectissime id institutum est. Et post concessionem illam a regibus factam, et moribus confirmatam, servanda est. Non est autem ita intelligenda ut sit in arbitrio procuratorum suum consensum non præstare, etiamsi justitia tributis ejusque necessitas nota sit; tunc enim consentire tenentur, sicut etiam tenentur fortiter resistere quando injustitia tributis est manifesta, vel quando ex multitudine tributorum tam graviter onerantur populi, ut æquitatem justitiæ stipendii et auxilii principi debiti excedat.

1. Quæstio hæc locum habere potest etiamsi lex tributis pœnalis non sit, ut diximus; quia, licet tributum non sit pœna, et ideo ad illius solutionem non sit necessaria sententia condemnatoria, imo nec declaratoria, nihilominus potest requiri exactio, ita ut sine illa nemo cogatur spontanee offerre tributum; sicut etiam pœna pecuniaria legis post sententiam debita est sine alia nova sententia, et nihilominus Covar. et alii sentiunt non deberi nisi petatur: simili ergo modo potest accidere in tributis, et hoc est quod inquirimus. In qua etiam quæstione adverte non posse habere controversiam, si de possibili loquamur. Quid enim vetat tributum imponi cum hac moderatione, ut postulatum solvatur, et non alias? Non est ergo dubium quin possit hoc modo ferri, et quod sic lata lex non plus obliget, quia obligatio non est major quam legis verba postulent, per quæ animus imperantis cognoscitur. Et similiter dubitare nemo potest quin princeps possit imperare solutionem tributis, nulla expectata petitione vel monitione, quia, etiamsi imponatur hoc modo, et cum hac expressa conditione, potest esse justum tributum secundum omnes conditiones supra numeratas, ut patebit facile discurrendo per eas; ergo juste potest sic imponi; ergo sic etiam obligabit: nam quoad hoc totum lex illa est moralis, et procedunt omnia dicta in c. 11. Item tributum imponitur ut stipendium justum et debitum ex lege justitiæ; sed præcipere solutionem debiti non spectata petitione non est onus injustum, imo nec nimis grave: ergo talis lex ex hoc capite nec injusta nec nimis gravis censeri potest: cur ergo non statim obligabit?

2. *Leges tributorum non obligant in conscientia ad illa solvenda, nisi petantur, sentiunt multi; imo nec obligant ad non occultandum simile debitum, sentiunt multi ob consuetudinem.*—His ergo existentibus certis, solum de usu et de efficacia legum imponentium tributa, seu de sensu verborum quibus utuntur esse potest controversia. In qua varias inveno opiniones. Prima negat leges tributorum obligare in conscientia ad illa solvenda, nisi petantur, imo neque ad declarandum contractum aut vectationem mercium, aut aliam similem actionem